

11
B
11

Linw. 297

ZBIÓR PRZEPISÓW
DLA
KANDYDATÓW DO SŁUŻBY
W
MINISTERSTWIE SPRAW ZAGRANICZNYCH
WRAZ Z PROGRAMEM
PRZEDMIOTÓW OBOWIĄZUJĄCYCH
PRZY EGZAMINIE
DYPLOMATYCZNO-KONSULARNYM

Wydz. Bibl. Prawnicza

1806148186

NA KŁADEM
MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH
WARSZAWA
1923

TŁOCZNIĄ
WŁ. ŁAZARSKIEGO
W WARSZAWIE.

O K Ó L N I K

W SPRAWIE ROZPORZĄDZENIA RADY MINISTRÓW Z DN. 7 MARCA 1923 R.
 O SŁUŻBIE PRZYGOTOWAWCZEJ KANDYDATÓW NA STANOWISKA
 SŁUŻBOWE I-ej KATEGORJI W M. S. Z., ORAZ O EGZAMINIE
 DYPLMATYCZNO - KONSULARNYM.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych komunikuje niniejszym rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 7. III. 1923 r. o służbie przygotowawczej kandydatów na stanowiska służbowe I kategorii w M. S. Z., oraz o egzaminie dyplmatyczno-konsularnym (D. U. R. P. № 31 z 1923 r. poz. 190). Wykonanie powyższego rozporządzenia powierza się Dyrektorowi Departamentu Administracyjnego.

Minister

Warszawa, dnia 8/V 1923 r.

(—) *Al. Skrzyński*Załącznik.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 7 marca 1923 r.

O SŁUŻBIE PRZYGOTOWAWCZEJ KANDYDATÓW NA STANOWISKA
 SŁUŻBOWE I KATEGORJI W M. S. Z., ORAZ O EGZAMINIE
 DYPLMATYCZNO - KONSULARNYM.

W wykonaniu art. 11 i 116 ustęp 3 ustawy o państwowej służbie cywilnej z dnia 17 lutego 1922 r. (D. U. R. P. № 21 poz. 162), zarządza się co następuje:

§ 1. Kandydaci na stanowiska służbowe I kategorii w Ministerstwie Spraw Zagranicznych winni złożyć przed dopuszczeniem do służby przygotowawczej, przewidzianej w art. 12 ustawy o państwowej służbie cywilnej, egzamin wstępny, po odbyciu zaś służby przygotowawczej egzamin dyplmatyczno-konsularny.

§ 2. Podania o dopuszczenie do służby przygotowawczej winny być wnoszone do Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Do podania należy dołączyć: metrykę urodzenia, dowód obywatelstwa polskiego, świadectwo dojrzałości, świadectwo i dyplomy studjów odbytych na którymkolwiek z uniwersytetów krajowych lub zagranicznych, ewentualnie na innych równorzędnych szkołach wyższych, wymienionych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 27 lutego 1922 r. (D.U.R.P. № 22 poz. 183) lub rozporządzeniach je uzupełniających, świadectwo zdrowia oraz dokładne curriculum vitae.

Podania opinuje komisja kwalifikacyjna Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

§ 3. Przed dopuszczeniem do służby przygotowawczej kandydat zostaje poddany egzaminowi wstępnemu, który odbywa się przed komisją egzaminacyjną.

Celem tego egzaminu jest zbadanie ogólnego poziomu wykształcenia i uzdolnienia kandydata.

§ 4. Egzamin wstępny dzieli się na część pisemną i ustną.

Część pisemna, która winna poprzedzać egzamin ustny najmniej o jeden dzień, obejmuje:

- 1) wolne wypracowanie w języku polskim,
- 2) wolne wypracowanie w języku francuskim,
- 3) tłumaczenie wskazanego tekstu polskiego na francuski.

W części ustnej kandydat odbywa egzamin w formie colloquium na temat współczesnych zagadnień politycznych, ekonomicznych, społecznych lub naukowych, ewentualnie w formie 10-cio minutowego wykładu na jakikolwiek zadany temat.

Wynik egzaminu określa komisja egzaminacyjna jako zadawalający, lub niezadawalający. Uchwała zapada większością głosów.

Z egzaminu spisuje się protokół, w którym winien być wyszczególniony skład komisji egzaminacyjnej, tematy z wypracowań pisemnych i ich ocena, pytania egzaminu ustnego i ich ocena, tudzież ogólny wynik.

§ 5. Kandydat, który złożył egzamin wstępny z wynikiem zadawalającym, zostaje dopuszczony do służby przygotowawczej.

Służbę tę odbywa praktykant kolejno we wszystkich departamentach Ministerstwa Spraw Zagranicznych, zaznajamiając się z wszystkimi agendami Ministerstwa Spraw Zagranicznych, oraz organizacją kancelarji.

W jaki sposób rozkłada się czas służby przygotowawczej w poszczególnych departamentach, oraz sposób składania sprawozdań o pracy i kwalifikacjach praktykanta przez naczelników wydziałów określi Minister Spraw Zagranicznych.

§ 6. Służba przygotowawcza trwa rok przy uposażeniu według X stopnia służbowego.

O ogólnym wyniku służby przygotowawczej wydaje swoją opinię komisja kwalifikacyjna na podstawie sprawozdań naczelników wydziałów.

W razie ujemnego wyniku służby przygotowawczej można orzec przedłużenie jej, jednak najwyżej na przeciąg roku. Jeżeli ponowna ocena wypadnie dla kandydata ujemnie, należy go ze służby zwolnić.

§ 7. Po ukończeniu służby przygotowawczej z zadawalającym wynikiem, praktykant winien się poddać egzaminowi dyplomatyczno-konsularnemu.

Celem ostatecznego przygotowania się do tego egzaminu, otrzymuje praktykant po ukończeniu służby przygotowawczej sześciotygodniowy płatny urlop.

§ 8. Egzamin dyplomatyczno-konsularny jest ustny.

W zakres jego wchodzi następujące przedmioty:

- 1) język angielski lub niemiecki,
- 2) historia dyplomatyczna i polityczna od r. 1715,
- 3) nauki ekonomiczne i społeczne,
- 4) geografia polityczna i gospodarcza,
- 5) prawo konstytucyjne porównawcze,
- 6) prawo międzynarodowe prywatne,
- 7) prawo międzynarodowe publiczne,
- 8) teoria i praktyka konsularna.

Szczegółowe wymogi z zakresu powyższych przedmiotów określi Minister Spraw Zagranicznych.

Kandydat obowiązany jest do zdania w języku francuskim egzaminu z historii lub prawa międzynarodowego publicznego.

Przewodniczący komisji egzaminacyjnej może na podstawie opinii odnośnego egzaminatora uwolnić kandydata od egzaminu z przedmiotów, wymienionych pod 3, 4 i 5, jeżeli kandydat wykaże, że przedmioty te wchodziły w zakres jego studjów uniwersyteckich i że złożył z nich odpowiedni egzamin. O uwolnieniu od egzaminu z tych przedmiotów należy kandydata zawiadomić w chwili rozpoczęcia przezeń urlopu, przewidzianego w § 7.

§ 9. Wynik egzaminu ocenia Komisja egzaminacyjna na podstawie odpowiedzi z poszczególnych przedmiotów, według następujących zasad:

- 1) jako „dobry“, jeżeli kandydat wykazał dokładną znajomość przedmiotów egzaminacyjnych,
- 2) jako „dobry z odznaczeniem“ z poszczególnych przedmiotów, jeżeli kandydat w zakresie tych przedmiotów wykazał wybitną wiedzę i przygotowanie,
- 3) jako „dostateczny“, jeżeli kandydat dał odpowiedzi wystarczające,
- 4) w wypadku odpowiedzi niewystarczających komisja ocenia wynik jako „niedostateczny“ i oznacza termin powtórzenia egzaminu. Termin ten nie może przenosić roku, a egzamin może być powtórzony tylko w całości.

W razie ponownego ujemnego wyniku egzaminu powtarzać nie wolno.

Uchwała komisji egzaminacyjnej zapada większością głosów. Przewodniczący komisji ma jeden głos. Egzaminatorom służy głos zależnie od ilości reprezentowanych przez nich przedmiotów egzaminu. Egzaminatorowie przedmiotów, od których kandydata uwolniono, mają prawo głosu narówni z egzaminatorami przedmiotów egzaminowanych.

Z egzaminu spisuje się protokół, w którym winien być wyszczególniony skład komisji egzaminacyjnej, przedmioty od których kandydata uwolniono, pytania z każdego przedmiotu, ocena poszczególnych odpowiedzi tudzież ogólny wynik egzaminu.

§ 10. Na dowód złożenia egzaminu dyplomatyczno - konsularnego kandydat otrzymuje świadectwo, podpisane przez komisję egzaminacyjną.

Formularz świadectwa ustali Minister Spraw Zagranicznych.

Na podstawie świadectwa zostaje wpisany wynik egzaminu do wykazu stanu służby.

§ 11. Przewodniczącego i egzaminatorów komisji egzaminacyjnej dla egzaminu wstępnego i dyplomatyczno - konsularnego mianuje Minister Spraw Zagranicznych, a to przewodniczącego z pośród dyrektorów departamentów Ministerstwa Spraw Zagranicznych, egzaminatorów z pośród urzędników Ministerstwa Spraw Zagranicznych i Ministerstwa Przemysłu i Handlu, a ewentualnie z pośród urzędników innych działów zarządu państwowego za zgodą właściwego Ministra, lub z grona profesorów wyższych uczelni za zgodą Senatu.

Przewodniczący może być jednocześnie egzaminatorem.

§ 12. Ilościowy skład komisji egzaminacyjnej przy egzaminie wstępnym i dyplomatyczno-konsularnym, czas trwania, oraz sposób odbywania egzaminu określi Minister Spraw Zagranicznych w instrukcji dla komisji egzaminacyjnej.

§ 13. Egzaminowi dyplomatyczno - konsularnemu poddać się muszą w terminie do 1 marca 1924 r. wszyscy urzędnicy do V stopnia służbowego włącznie, którzy pełnią służbę na stanowiskach I kategorii, a nie posiadają studjów wyższych.

Urzędnicy ci, o ile nie złożą w tym terminie egzaminu, nie otrzymają pisma ustalającego i zostaną zgodnie z postanowieniami art. 116 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. (Dz. U. R. P. № 21, poz. 164) i art. 6 ustawy z dnia 28 lipca 1922 r. (Dz. U. R. P. № 67, poz. 606) ze służby państwowej zwolnieni.

Postanowienie ostatniego ustępu art. 11 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. (Dz. U. R. P. № 21, poz. 164) znajdzie zastosowanie tylko w całym wyjątkowych wypadkach.

§ 14. Postanowienia niniejszego rozporządzenia nie mają zastosowania do wypadków mianowania na stanowiska honorowe.

§ 15. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów
i w/z. Ministra Spraw Zagranicznych

(—) *W. Sikorski.*

II.

A. III. A. N. 1692.

O K Ó L N I K

W SPRAWIE PROGRAMU PRZEDMIOTÓW OBOWIĄZUJĄCYCH
PRZY EGZAMINIE DYPLOMATYCZNO-KONSULARNYM.

W wykonaniu § 8 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 marca 1923 r. o służbie przygotowawczej kandydatów na stanowiska służbowe I kategorii w M. S. Z. oraz o egzaminie dyplomatyczno-konsularnym (Dz. Urz. M. S. Z. №8 z 1923 roku poz. 83) określam zakres wymagań z poszczególnych przedmiotów obowiązujących przy egzaminie dyplomatyczno-konsularnym według załączonego programu.

Minister

Warszawa, dnia 26/VIII 1923 r.

(—) *M. Seyda.*

Załącznik.

P R O G R A M

PRZEDMIOTÓW OBOWIĄZUJĄCYCH PRZY EGZAMINIE
DYPLOMATYCZNO - KONSULARNYM.

1.

J Ę Z Y K I.

Przy egzaminie w zakresie języków wymagana jest znajomość odnośnego języka w słowie i piśmie wraz z zarysem literatury tudzież historii kraju z językiem związanego.

2.

HISTORJA DYPLOMATYCZNA I POLITYCZNA OD R. 1715.

Układ sił mocarstw europejskich po pokoju utrechckim. Bilans rządów Ludwika XIV. Antagonizm angielsko-francuski. Monarchja Karola VI. Karol XII. Piotr Wielki i jego dzieło.

Początki Królestwa pruskiego. Fryderyk Wielki. Wojny śląskie i wojna sukcesyjna austriacka. Przewrót aljansów europejskich. Znaczenie i skutki przewrotu. Wojna siedmioletnia.

Sprawy wschodnie i traktat w Kuczuk-Kainardzi. Pierwszy rozbiór Polski.

Wojny amerykańskie o niepodległość. Ideologia walk niepodległościowych Ameryki.

Wybuch Rewolucji francuskiej. Przyczyny wybuchu i główne fazy rewolucyjnego przewrotu. Europa wobec wybuchu Rewolucji. Odgłosy Rewolucji w Polsce. Sejm Czteroletni. Konstytucja 3 Maja. Przymierze polsko-pruskie. Wojna polsko-rosyjska 1792 r. Drugi rozbiór Polski i powstanie Kościuszkowskie. Traktat brazylejski i trzeci rozbiór Polski. Akcja niepodległościowa polska po trzecim rozbiorze w kraju i zagranicą. Początki Bonapartego. Wojny włoskie. Legjony polskie. Pokój w Campo Formio. Ekspedycja egipska. Druga koalicja. Powrót Bonapartego i listopadowy zamach stanu. Pacyfikacja Europy w Luneville i Amiens.

Francja cesarstwem. Wznowienie wojny z Anglią i III koalicja. Adam ks. Czartoryski ministrem spr. zagr. w Rosji. Wojna z Austrią i pokój presburski. Wojna z Prusami i Rosją. Pokój w Tylży. Utworzenie ks. Warszawskiego. Wojna 1809 r. i pokój schönbruński. Wojna 1812 r. Kongres wiedeński. Utworzenie Królestwa Polskiego. Wolne miasto Kraków. W. Ks. Poznańskie.

Europa po kongresie wiedeńskim. Święte przymierze i reakcja Metternichowska. Liberalizm Aleksandra I. Kongresy w Akwizgranie, Karlsbadzie, Opawie, Lublanie i Weronie. Walki wolnościowe kolonji hiszpańskich w Ameryce. Wojna o niepodległość Grecji. Śmierć Aleksandra I i rządy reakcyjne Mikołaja I. Panowanie Karola X i Rewolucja lipcowa. Rewolucja belgijska. Rządy Ludwika Filipa.

Wojna polsko-rosyjska 1830/31. Dyplomacja europejska wobec sprawy polskiej. Początki i znaczenie wielkiej emigracji polskiej. Układ w Münchengraetz.

Sprawy wschodnie (1832—1841). Ekspansja kolonialna interesów europejskich. Rok 1848. Rewolucja we Włoszech, Francji, Austrii, Węgrzech i Prusiech. Udział Polaków w ruchach rewolucyjnych Europy. Poruszenia rewolucyjne na ziemiach polskich 1833 — 48. Ich charakter polityczny i społeczny.

Zamach Ludwika Napoleona i wskrzeszenie monarchji we Francji. Wojna Krymska i Kongres paryski. Sprawa polska w okresie wojny Krymskiej. Zasada narodowości. Wojna włoska i zjednoczenie Włoch. Kwestja rzymska. Wojna sukcesyjna w Stanach Zjednoczonych i wyprawa francuska do Meksyku. Powstanie 1863 r. w Polsce. Dyplomacja europejska wobec sprawy polskiej. Początki Bismarcka i dzieło zjednoczenia Niemiec. Wojna prusko-francuska. Pokój frankfurcki i utworzenie cesarstwa niemieckiego. Austro-Węgry po 1867 r. Walki narodowościowe w Austrii. Sprawy wschodnie, wojna rosyjsko-turecka i kongres berliński (1878). Trzecia republika we Francji. Anglja demokratyczna. Gladstone i kwestja irlandzka. Początki trójprzymierza i trójporozumienia. Polityka kolonialna mocarstw europejskich. Chiny i Japonja. Wojna rosyjsko-japońska. Konferencje: Algeciras, Casablanca, Agadir. Wojna trypolitańska. Wojny bałkańskie. Sprawa polska w okresie 1863—1914.

Wielka Wojna i jej konsekwencje polityczne i ekonomiczne. Sprawy polskie podczas Wielkiej Wojny; rządy okupacyjne na ziemiach polskich. Polacy na emigracji. Wojsko polskie we Francji. Uznanie niepodległości Polski. Traktat Wersalski. Traktat o mniejszościach. Sprawy gdańskie. Plebiscyty. Sprawa litewska. Uznanie granic wschodnich.

3.

NAUKI EKONOMICZNE I SPOŁECZNE.

Współczesna produkcja społeczna. Warunki rozwoju produkcji. Poszczególne działy produkcji. Współzawodnictwo i próby uregulowania produkcji. Organizacje przedsiębiorców (syndykaty, kartele, trusty). Państwo a syndykaty i kartele.

Zadania Państwa w dziedzinie rozwoju produkcji. Polityka Państwa w odniesieniu do poszczególnych dziedzin produkcji społecznej. Polityka leśna. Polityka górnicza. Produkcja rolna i metody popierania rozwoju produkcji rolniczej. Kwestja agrarna. Reformy agrarne przeprowadzane w poszczególnych krajach (Polska, Rumunja, Niemcy, Czechy). Polityka przemysłowa. Uprzemysłowienie kraju. Materjalne popieranie rozwoju przemysłu; premja, zwrot akcyz, ulgi podatkowe, zwrot ceł, obrót uszlachetniający i reparacyjny. Opieka celna.

Obieg dóbr, wymiana, handel. Rola handlu w życiu gospodarczem. Rynek, cena, giełdy towarowe.

Wymiana międzynarodowa. Znaczenie handlu międzynarodowego. Rynek międzynarodowy, ceny światowe. Konjunktura i jej wskaźniki. Walka o rynki zbytu. Bilans handlowy i bilans płatniczy.

Pieniądz i jego funkcje. Moneta. Bimetalizm i monometalizm. Systemy monetarne w różnych krajach. Unje monetarne. Parytet monetarny. Giełdy pieniężne.

Kredyt i jego rola. Organizacja kredytu: banki i ich rodzaje. Funkcje banków. Banki i przemysł. Surogaty pieniądza: weksel, czek, banknot. Izby obrachunkowe. Banki biletowe: ich główne typy. Systemy emisji banknotów i sposoby krycia emisji.

Pieniądz papierowy. Inflacja i jej skutki. Surogaty pieniądza tworzone przez państwo. Kredyt państwowy i jego formy.

Polityka handlowa zewnętrzna i jej zadania. Metody tej polityki: cła, taryfy celne, traktaty handlowe. Tranzyt, składy wolnocelowe i tranzytowe. Wolne porty i strefy w portach. Kierunki polityki handlowej zewnętrznej w Europie od połowy wieku XIX do ostatnich czasów.

Cła i ich rodzaje. Taryfy celne: pojedyncza i podwójna. Protekcjonalizm celny po wielkiej wojnie. Nizka waluta jako konjunktura wywozowa i jako dumping; walka z nim krajów o wysokiej walucie.

Treść traktatów handlowych. Klauzula największego uprzywilejowania; jej formy i dziedziny zastosowania w traktatach handlowych. Krytyka

klauzuli uprzywilejowania po wielkiej wojnie; stosunek polityki handlowej francuskiej do tej klauzuli (traktat handlowy Francji z Polską). Powojenne traktaty handlowe w przeciwstawieniu do przedwojennych.

Reglementacja handlu zewnętrznego w Europie w czasie wojny i po wojnie. Przyczyny jej i cele. Stan reglementacji w poszczególnych państwach. Metody tej reglementacji: zakazy, kontyngenty.

Polityka handlowa zewnętrzna Polski. Stopniowe przechodzenie od reglementacji do swobodnego obrotu. Stan tej reglementacji w Polsce.

Polska taryfa celna. Traktaty handlowe Polski i ich główna cecha: krótkoterminowość i brak cel konwencyjnych. Traktat handlowy z Francją, jako odstępstwo od tych zasad.

Warunki gospodarcze, dotyczące Polski w t. zw. traktacie o mniejszościach.

Praca: rynek pracy, pośrednictwo. Płaca. Polityka płac. Emigracja i imigracja. Ochrona pracy i ubezpieczenia społeczne. Umowy międzynarodowe. Międzynarodowa organizacja pracy.

4.

I. GEOGRAFJA POWSZECHNA.

A. Geografia ogólna.

Powierzchnia lądów w km.² O krajach zamieszkałych i niezamieszkałych (anoikumene). Największe państwa w km.²

Ogólne wiadomości o klimacie i obszarach klimatycznych.

Zaludnienie kuli ziemskiej w setkach milionów. Przyczyny niepełności cyfr dotyczących zaludnienia.*

Pojęcie gęstości zaludnienia. Czynniki warunkujące gęstość. Największe skupienia na kuli ziemskiej.

Przyrost naturalny—jego wysokość w poszczególnych krajach i przyczyny wpływające na wysokość.

Rasy ludzkie, pojęcie rasy, narodu i ludu.

Języki. Statystyka języków najbardziej rozpowszechnionych. Języki znaczenia międzynarodowego. Języki obce w kościele. Alfabety.

Religje politeistyczne i monoteistyczne. Wpływ nakazów moralnych na życie codzienne. Rodzina i stanowisko kobiet w zależności od podstaw religijnych: w chrześcijaństwie, żydostwie, muzułmanizmie, buddyzmie i bramanizmie. Obojętność na cele doczesne.

Cywilizacja a kultura poszczególnych państw i narodów. Znaczenie struktury społecznej; różniczkowanie zajęć.

Emigracja stała i czasowa. Kraje posiadające emigrację i imigrację. Wychodźca—robotnik rolny a robotnik wykwalifikowany (zawodowiec, kupiec).

Wytwórczość rolna: pszenica, żyto, owies, jęczmień, kukurydza, ryż i proso; ziemniaki i burak cukrowy; rośliny oleiste; wino, herbata, kawa, kakao; rośliny włókniste: len, bawełna, konopie i juta.

Znaczenie lasów i gospodarstwa leśnego.

Hodowla: bydło rogate, koń (i osioł), owca (i koza), świnia. Jedwabnik. Pszczoła. Rybołówstwo.

Wytwórczość kopalniana i hutnicza: węgiel, żelazo, mangan, miedź, cynk, ołów, złoto (i srebro), ropa naftowa, fosforyty, sól i sole potasowe. Koleje, drogi bite, rzeki i kanały. Szlaki lotnicze.

Znaczenie morza; porty; flota handlowa.

Wielki przemysł fabryczny: mechaniczny (z elektrotechnicznym), włóknisty, chemiczny, drzewny, konfekcyjny, artystyczny.

Bilans handlu zagranicznego — handlowy a płatniczy.

Odłużenie państw i procenty od długów.

Znaczenie strategiczne granic. Pogotowie wojskowe państw.

B. Geografia szczegółowa.

Dane dotyczące najważniejszych państw na kuli ziemskiej:

Najważniejsze dane liczbowe dotyczące ich obszaru i zaludnienia.

Gęstość zaludnienia. Struktura społeczna. Stosunki narodowościowe i religijne. Kultura i oświata ludności a) warstw przewodnich i b) szerokich warstw ludności.

Wytwórczość rolna, górnicza i przemysłowa.

Największe ośrodki życia państwowego oraz przemysłowego i handlowego.

Bilans handlowy. Posiadanie kapitałów (ich brak). Odłużenie państwa.

Znaczenie wojskowe.

(Do najważniejszych należą: Stany Zjednoczone, Anglja, Francja, Niemcy, Rosja, Włochy i Japonja, jednakże należy podług tego schematu, traktować w zarysie państwa pozostałe; państwa bałtyckie, Czechosłowacja, Rumunja, Węgry i Królestwo S. H. S. powinny być traktowane wy-czerpująco).

II. GEOGRAFJA POLSKI.

Obszar. Postać powierzchni. Klimat. Wybrzeże morskie.

Granice (szczególnie rozpatrzyć Gdańsk, Górny Śląsk, dolinę Olzy, połączenie z Rumunją, z Litwą Kowieńską i Łotwą, ścianę wschodnią).

Ludność. Gęstość zaludnienia poszczególnych okolic. Miasto i wieś.

Podział administracyjny.

Mniejszości narodowe i wyznaniowe. Struktura społeczna narodu polskiego oraz Ukraińców, Białorusinów i Niemców. Żydzi — ich struktura społeczna, religijna, podstawa odrębności i stosunki gospodarcze.

Polska pod względem administracji religijnej. Stosunki wyznaniowe i szkolne.

Komunikacja. Dostęp do morza. Linje tranzytowe przez terytorjum Polski.

Rolnictwo. Zbiory i samowystarczalność oraz przypuszczalny wywóz płodów rolnych. Ziemniak i jego przerób. Zagadnienie cukrownictwa w Polsce. Hodowla.

Wpływ wielkiej i małej własności na wytwórczość ziarna i na hodowlę. Technika rolna, wydajność z hektara i sprawa nawozów sztucznych.

Lasy, gospodarstwo leśne, przemysł tartaczany i chemiczne użytkowanie drzewa.

Wytwórczość kopalniana. Zagadnienia braku węgla koksującego i nadmiaru węgla suchego. Przemysł gazowniczy.

Elektryfikacja.

Przemysł fabryczny: mechaniczny, włóknisty, wielki przemysł rolny drzewny, chemiczny, cementowy, szklany, konfekcyjny i artystyczny.

Drobny przemysł w Polsce. Przemysł ludowy.

Stan rzemiosł.

Handel zagraniczny. Co Polska musi sprowadzać i skąd — co może wywozić i dokąd. Bilanse handlowe Polski od roku 1920.

III. ŻYWIÓŁ POLSKI ZA GRANICĄ.

Skupienia polskie poza Państwem Polskiem. Śląsk Opolski. Przyznana Czechosłowacji część Śląska Cieszyńskiego, Spisza i Orawy. Wschodnie pogranicze Niemiec; Sławińcy na Pomorzu; Mazurzy pruscy i Warmja. Ośrodki polskie na Litwie Kowieńskiej. Inflanty. Białoruś. Ukraina.

Polacy w Westfalji, Francji, Danji. Emigracja sezonowa. Mniejsze kolonie polskie w Europie i w Rosji Azjatyckiej.

Polacy w Ameryce Północnej (Stany Zjednoczone, Kanada) i w Południowej (Brazylja, Argentyna).

Emigracja Rusinów i Żydów.

5.

PRAWO KONSTYTUCYJNE.

Pojęcie Państwa. Elementy składowe: terytorjum, ludność, zorganizowana władza, niepodległość. Prawo publiczne a prawo prywatne. Podział prawa publicznego. Stosunek prawa konstytucyjnego do prawa administracyjnego i prawa karnego z jednej strony, do prawa międzynarodowego z drugiej. Suwerenność w prawie konstytucyjnym i międzynarodowym.

Formy Państwa. Państwo zwykłe i Państwo złożone. Konfederacja Państw. Państwo Związkowe. Unja realna. Państwo „półsuwerenne“. Imperjum Brytyjskie.

Powstanie, przeobrażenia i zanik Państwa. Naród a Państwo.

Różne formy wewnętrznego ustroju Państw. Demokracja, oligarchja, jednowładztwo. Republika i monarchja. Monarchja konstytucyjna reprezentacyjna jako forma pośrednia.

Ewolucja doktryn politycznych w teorji i w polityce czynnej. Spór o genezę i granice władzy zwierzchniej. Prawo odmowy posłuszeństwa. Umowa społeczna J.J. Rousseau. Deklaracja amerykańska z 1774 r. i deklaracja praw człowieka i obywatela z r. 1791. Obrona praw jednostki wobec Państwa. Sztuczne pojęcie Państwa jako organizmu. Współczesna koncepcja zadań Państwa.

Klasyyczny podział władzy na ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą. Locke i Montesquieu. Wzajemna zależność organów władzy i ich współdziałanie. Przewidywanie rewizji konstytucji.

Władza ustawodawcza, jej granice, jej organy. Jej wykonywanie przez ludność Państwa bezpośrednio. Referendum i prawo ludności do bezpośredniej inicjatywy ustawodawczej.

Typ dziś normalny wykonywania władzy ustawodawczej: Parlament. System dwuizbowy i jednoizbowy. Argumenty pro i contra.

Udział głowy Państwa w stanowieniu ustaw (Anglja, Belgja, Włochy) lub tylko w ich ogłaszaniu (Francja, Polska). Prawo weta bezwzględne lub zawieszającego.

T. zw. Izba niższa, jej specjalne uprawnienia w rozwoju historycznym. Izba gmin. Izba Deputowanych we Francji i w innych republikach oraz w monarchjach konstytucyjnych. Izba Reprezentantów w Stanach Zjednoczonych i w innych federacjach. Sejm w dawnym prawie publicznym polskim. Sejm Ustawodawczy. Sejm według konstytucji 17 marca 1921. Marszałek Sejmu. Regulamin Sejmu.

Prawo wyborcze czynne i bierne. Czteroprzymiotnikowe głosowanie. Wybory proporcjonalne. Udział kobiet w głosowaniu. Obowiązek głosowania.

T. zw. Izba wyższa. Izba Lordów. Storting norweski. Senat z wyboru (np. Francja) lub z nominacji (np. Włochy). Głosy dziedziczne i wirylne. Senat w Stanach Zjednoczonych, jego specjalne uprawnienia. Analogiczna instytucja w innych państwach federalnych. Rada kantonalna szwajcarska. Rada Związkowa Rzeszy w Niemczech. Senat w dawnym prawie publicznym polskim i według konstytucji 17 marca 1921 r. Marszałek Senatu. Regulamin Senatu. Prawo wyborcze do Senatu czynne i bierne.

„Przedstawicielstwo interesów“. Regionalizm. Najwyższa Izba Gospodarcza według konstytucji 17 marca 1921.

Funkcjonowanie parlamentu. Nietykalność posłów i senatorów. Wolność słowa. Prawo interpelacji. Prawo ankiety. Prawo inicjatywy ustawodawczej. Znaczenie uchwalania dorocznego budżetu i zamknięcia rachunków państwowych.

Udział Parlamentu w zakresie polityki zagranicznej. Wojna i pokój. Przymierza. Traktaty.

Współczesne pojęcie mandatu ustawodawczego: reprezentowanie Narodu, nie zaś wyborców. Pojęcie mandatu w dawnym prawie polskim. Liberum veto a konstytucja 3 maja 1791. Konfederacja i rokosz.

Władza wykonawcza, jej granice, jej organy. Głowa Państwa a rząd.

Głowa Państwa. System dziedziczny. Prawo salickie. Wybór dynastji (m. in. konstytucja belgijska 1831 i konstytucja 3 maja). Walka Cesarstwa z Papiestwem w wiekach średnich. „Regnum Poloniae“. Doktryna boskiego pochodzenia władzy królewskiej. Współczesne (od 1791 a zwłaszcza od 1831) pojęcie monarchy.

System obieralny bezpośrednio przez ludność (np. wybór Napoleona w r. 1848), przez specjalne kolegium wyborcze (np. Stany Zjednoczone), przez Parlament (np. Francja, Polska). Elekcja w dawnej Polsce.

Prerogatywy głowy Państwa. Nietykalność. Nieodpowiedzialność parlamentarna. Odpowiedzialność przed Trybunałem Stanu. Współdziałanie w sporządzaniu ustaw, w ich inicjowaniu i ogłaszaniu. Prawo weta (patrz wyżej). Prawo łaski. Dowództwo sił zbrojnych. Rola reprezentanta Państwa na wewnątrz i na zewnątrz. Zawieranie i ratyfikowanie umów międzynarodowych. Powoływanie do władzy rządu w osobach ministrów i ciągłe współdziałanie z nimi w zakresie najważniejszych spraw państwowych. Stanowisko głowy Państwa w charakterze arbitra między partjami (monarchje konstytucyjne, Francja, Polska) lub w charakterze istotnego bezpośredniego szefa rządu (Stany Zjednoczone). Stosunki z Parlamentem. Król w dawnej Polsce. Konstytucja 3 maja. Kompetencja i rola Naczelnika Państwa według t. zw. „małej konstytucji“ i Prezydenta Rzpltej według konstytucji 17 marca 1921.

Rząd. Powoływanie i odwoływanie ministrów. Ich kompetencje polityczne i administracyjne. Rada Ministrów. Premier. Prezes Rady Ministrów według konstytucji 17 marca 1921 r. Rządy gabinetu parlamentarnego, jego geneza w Anglii, rozwój na kontynencie. Gabinet według koncepcji amerykańskiej. Stosunki z Parlamentem.

Odpowiedzialność ministrów parlamentarna, karna i cywilna. „Impeachment“. Osądzenie ministrów w kompetencji bądź Izby wyższej (Anglja, Francja) bądź Sądu Najwyższego (Belgja) bądź specjalnej instytucji (Polska). Trybunał Stanu według konstytucji 17 marca 1921, jego skład i kompetencja odnośnie do Prezydenta Rzpltej, premjera i ministrów.

Kontrola administracji publicznej. Najwyższa Izba Kontroli i zagraniczne Izby Obrachunkowe. Kontrola parlamentarna nad dochodami i wydatkami.

Podstawy konstytucyjne i kompetencja administracji publicznej. Jej odpowiedzialność i odpowiedzialność urzędników. Legalność aktów administracyjnych. Francuska Rada Stanu i nasz Najwyższy Trybunał Administracyjny. Decentralizacja i dekoncentracja.

Samorząd a autonomja. Rozwój „self government“ angielskiego. Samorząd ziemski w dawnej Polsce; wpływ jego rozwoju na ustrój Rzpltej. „Samozarząd“ pruski. Obecne formy samorządu w Polsce.

Pojęcie samorządu rzeczowego (wyznaniowego, narodowościowego, etc.). Ustrój wyznań i konkordat.

Autonomja Królestwa Kongresowego i Galicji, b. krajów austriackich, Chorwacji, Finlandji, Dominion'ów angielskich, Rusi Karpackiej, Zagłębia Sary, Śląska. Zniesione odrębności b. Dzielnicy pruskiej i Kresów Wschodnich. Stosunek Gdańska do Polski przed rozbiorem i obecnie.

Majątek państwowy, rozporządzanie i zarządzanie nim oraz obciążanie go. Dług państwowy i kontrola parlamentarna nad nim.

Władza sądownicza, jej geneza, jej źródło i granice. Organizacja sądownictwa. Niezależność osobista sędziów. Sądy przysięgłych. Stosunek sądów do ustaw i kompetencje w zakresie orzekania o ich legalności, negowana przez naszą konstytucję 17 marca 1921, uznana w Stanach Zjednoczonych na rzecz Sądu Najwyższego.

Konflikty kompetencyjne między organami administracji i organami sądowniczymi. Rozstrzyganie w ręku instytucji specjalnej, mieszanej (Francja, Polska) lub najwyższej sądowniczej (Belgja).

Prawa obywatelskie w literaturze politycznej i w życiu publicznem. „Bill of rights“ z r. 1689. Zdobycze rewolucji francuskiej.

Wolność osobista „Habeas Corpus Act“. Zasada „neminem captivabimus“ w dawnym prawie polskiem.

Równość wobec prawa. Dawne ustroje stanowe. Miasta i włościanie. Konstytucja 3 Maja. Uniwersał Połaniecki. Konstytucja Księstwa Warszawskiego. Rozwiązanie kwestji włościańskiej w w. XIX. Niewolnictwo. Abolicjonizm i rezultaty wojny secesyjnej w Ameryce Północnej.

Zagwarantowanie drogi sądowej. Nienaruszalność mieszkania i własności. Ograniczenia prawa własności ziemskiej (Polska, Łotwa, Rumunja, Finlandja). Kolonizacja na ziemiach wywłaszczonych (Prusy) i specjalne zakazy nabywania ziemi (Litwa i Ruś przed wojną).

Wolność prasy i poglądów politycznych, prawo petycji i koalicji, tajemnica korespondencji.

Wolność narodowościowa, językowa, wyznaniowa, szkolna. Specjalne gwarancje dla „mniejszości“ narodowościowych, wyznaniowych, językowych lub rasowych. Traktat berliński z 1878 r. T. zw. traktaty o mniejszościach z r. 1919/20 (Polska, Czechosłowacja, Królestwo S. H. S. i Rumunja). Prawa ludności polskiej na Śląsku Opolskim i w Gdańsku.

Gwarancje wolności pojęte jako granica działalności władz państwowych.

6.

PRAWO MIĘDZYNARODOWE PRYWATNE.

I.

Wstęp. Pojęcie prawa międzynarodowego prywatnego. Porównanie z prawem międzynarodowem publicznem. Prawo międzynarodowe karne. Prawo międzydzielnicowe. Zasadnicze pojęcia.

Źródła międzynarodowego prawa prywatnego. Umowy międzynarodowe. Zwyczaj, normy prawa wewnętrznego, orzecznictwo, doktryna. Kodyfikacja haska. Traktaty Państwa Polskiego.

Znaczenie praktyczne międzynarodowego prawa prywatnego.

Stanowisko prawne cudzoziemca w Polsce. (art. 11 K. c. P. art. 33 kod. cyw. austr. art. 31 B. G. B.).

Historja teorii prawa międzynarodowego prywatnego. Prawo Rzymskie. Epoka Franków, Feodalizm. Szkoła i teoria statutów: Włochy w XIV w. (Bartolus, postglossatorowie). Francja w XVI w. (Burgundus, Rodenburgh i inni). Francja w XVIII w. (Boullenois, Bouhier i inni). Teorie niemieckie w XIX w. Teoria osobowości praw. Lex originis i wyjątki od jego zasady. Międzynarodowy porządek publiczny. Locus regit actum, autonomja woli. Lex originis a lex domicilii.

Teorie prawa międzynarodowego w Polsce. Dawna Rzeczpospolita. Wiek XIX i XX.

Pogląd ustawodawstw obowiązujących na ziemiach polskich na kwestje międzynarodowego prawa prywatnego, poprzedzony rozpoznaniem tych kwestji według dawnego prawa polskiego. Kodeks cywilny polski. Kodeks Napoleona. Kodeks cywilny austriacki. Ustawodawstwo Kresów Wschodnich. Ustawa wprowadza do B. G. B. Ustawy proceduralne i inne. Stanowisko nowych ustaw polskich. Projekt Komisji Kodyfikacyjnej Rzeczypospolitej Polskiej — geneza, zasady.

II.

Akty stanu cywilnego. Pojęcie. Ustawodawstwo Królestwa Polskiego, Niemiec, Austrii i Rosji. Normy kolizyjne. Art. 84, 94, 121 Kod. Cyw. Kr. Pol. Praktyka austriacka, przepisy krajowe pruskie. Przykłady kolizji i ich rozwiązania, kompetencja. Międzynarodowa wymiana aktów stanu cywilnego. Praktyka władz polskich.

Zamieszkanie. Pojęcie. Ustawodawstwo Król. Pol., Niemiec, Austrii i Rosji. Przykłady kolizji i ich rozwiązanie.

Nieobecni. Pojęcie. Ustawodawstwo Król. Pol., Niemiec, Austrii i Rosji. Nowela z 27 stycznia 1922 r. Normy kolizyjne art. 9 ust. wpr. B. G. B. Przykłady kolizji i ich rozwiązanie. Projekt komisji kodyfikacyjnej.

Ograniczenia zdolności osobistej. Pojęcie zdolności. Różne typy ograniczeń. Ograniczenia płynące z wieku. Małoletniość. Pojęcie małoletniości. Określenie jej w rozmaitych ustawodawstwach. Normy kolizyjne. Art. 3 par. 3 Kod. Cyw. Pol. art. 7 ust. wpr. B. G. B. par. 4 Kod. Cyw. Austr. Przykłady kolizji i ich rozwiązanie. Zakres działania międzynarodowego porządku publicznego. Zmiana obywatelstwa. Opieka. Pojęcie. Związek z małoletnością. Ustawodawstwo: system romański i system germański opieki, różnice pomiędzy niemi. Ustawodawstwo Kr. Pol., Niemiec, Austrii i Rosji. Normy kolizyjne: art. 23 ust. wpr. B. G. B., par.

183 Patentu o sądow. niesporn. z 9 sierpnia 1854 r. Przykłady kolizji i ich rozwiązanie. Różne obywatelstwa opiekuna i pupila. Opieka konsularna. Zakres działania władzy miejscowej przy urządzeniu opieki. Międzynarodowy porządek publiczny. Konwencja haska 12 czerwca 1902 roku. Usamowolnienie. Pojęcie. Ustawodawstwa. System romański i system germański, różnice pomiędzy nimi. Ustawodawstwo Król. Polsk., Niemiec, Austrii i Rosji. System angielski. Normy kolizyjne. Przykłady kolizji i ich rozwiązanie. Pozbawienie własnej woli. Pojęcie. Ustawodawstwo Kr. Pol., Niemiec, Austrii i Rosji. Przykłady kolizji. Opieka konsularna. Zakres działania prawa terytorjalnego. Międzynarodowy porządek publiczny. Konwencja haska 17 lipca 1905 roku. Projekt Komisji Kodyfikacyjnej. Ograniczenia z tytułu wyroków karnych. Pojęcie. Kodeks karny rosyjski. Śmierć cywilna art. 25 i 27 dawnego Kod. Kar. Ros. Skutki wyroku karnego zagranicznego. Par. 37 Kod. Kar. Niem., art. 12 Kod. Kar. Ros. Przykłady kolizji. Inne ograniczenia zdolności. Przekonania polityczne, rasa, wyznanie, zawód. Ocena tych ograniczeń.

Prawo małżeńskie. Warunki wewnętrzne, oraz forma. Zdolność do zawarcia małżeństwa. Ustawodawstwo. Pogląd na małżeństwo. Prawa o małżeństwie 1836 r., Kodeksu cywilnego austriackiego, Kodeksu cywilnego niemieckiego i T. X, cz. 1 Zb. pr. ros. Przeszkody do małżeństwa. Normy kolizyjne. Art. 13 ust. wpr. B. G. B. Przykłady kolizji i ich rozwiązanie. Zakres działania międzynarodowego porządku publicznego. Konwencja haska 12 czerwca 1902 r. Warunki zewnętrzne (forma) małżeństwa. Cel formalności. Pojęcie ich. Zapowiedzi, ślub. Różnica pomiędzy prawodawstwem Kr. Pol., Austrii i Niemiec. Ślub religijny i cywilny. Małżeństwo solo consensu. Normy kolizyjne. Art. 13 ust. 3 ust. wpr. B.G.B. Przykłady kolizji i ich rozwiązanie. Zagraniczne śluby cywilne według ustawodawstwa polskiego. Zakres działania międzynarodowego porządku publicznego. Konwencja haska 12 czerwca 1902 r. Projekt Komisji Kodyfikacyjnej.

Skutki małżeństwa w stosunkach osobistych pomiędzy małżonkami i w stosunku do dzieci. Pojęcie. Prawa męża. Ograniczenie żony. Art. 214 pr. o małż., art. 182—1134 K. C. P. Nowela z dn. 1 lipca 1921 roku. Obowiązek wychowania i utrzymania dzieci. Alimenty. Inne prawodawstwa. System angielski Common Law. Normy kolizyjne. Art. 14 ust. wpr. B. G. B. Przykłady kolizji i ich rozwiązanie. Zakres działania międzynarodowego porządku publicznego. Różnice w obywatelstwie pomiędzy mężem i żoną. Kolizje. Konwencja haska z 17 lipca 1905 r. Projekt Komisji Kodyfikacyjnej.

Skutki małżeństwa w stosunkach majątkowych pomiędzy małżonkami. Pojęcie umowy przedślubnej. Ustawodawstwo. Systemy majątkowe według prawa Król. Pol., Niemiec, Austrii i Rosji. Nowele z dn. 1 lipca 1921 r. Zasada niezmienności umów małżeńskich. Zasada swobody wyboru umowy. Rząd legalny. Forma. Normy kolizyjne: Art. 15 i 16 ust. wpr. B. G. B. Przykłady kolizji przy istnieniu umowy

i w razie niezawarcia tejże. Zakres działania międzynarodowego porządku publicznego. Konwencja Haska 17 lipca 1905 roku.

Nieważność, separacja, rozwód. Pojęcie. Różnica. Nieważność a przeszkody do zawarcia małżeństwa. Porównanie. *Matrimonium putativum*. Ustawodawstwo Król. Polsk., Niemiec, Austrii i Rosji, co do separacji i rozwodu. Inne prawodawstwa. Normy kolizyjne: ust. wpr. B.G.B. Art. 17. Przykłady kolizji. Forum sądowe i sprawa kompetencji. Zakres działania międzynarodowego porządku publicznego. Konwencja Haska 1902 r. Projekt Komisji Kodyfikacyjnej.

Stosunki między rodzicami a dziećmi. Pojęcie. Dzieci prawe. Ustawodawstwo Król. Polsk., Niemiec, Austrii i Rosji. Zaprzeczenie prawości rodu. Normy kolizyjne. Art. 18 ust. wpr. B. G. B. Przykłady kolizji i ich rozwiązanie. Zakres działania międzynarodowego porządku publicznego. Kwestja kompetencji sądów. Dzieci naturalne. Ustawodawstwo Król. Polsk., Niemiec, Austrii i Rosji. Stosunek do ojca, stosunek do matki. Uznanie przymusowe i dobrowolne. Normy kolizyjne. Art. 21 ust. wpr. B. G. B. Przykłady kolizji i ich rozwiązanie. Zakres działania międzynarodowego porządku publicznego. Uprawnienie (legitymacja) dzieci naturalnych. Ustawodawstwo Król. Polsk., Niemiec, Austrii i Rosji. *Legitimitio per subsequens matrimonium* i *legitimitio per rescriptum principis*. Normy kolizyjne. Art. 22 ust. wpr. B. G. B. Przykłady kolizji i ich rozwiązanie. Zakres działania międzynarodowego porządku publicznego. Przysposobienie (adopecja). Ogólna charakterystyka pojęcia i kolizji. Władza rodzicielska. Pojęcie. Władza co do osoby i co do majątku. Ustawodawstwo Król. Polsk., Niemiec, Austrii i Rosji. Normy kolizyjne. Art. 19 i 20 ust. wpr. B. G. B. Przykłady kolizji i ich rozwiązanie. Różnica narodowości rodziców i dzieci. Zakres działania międzynarodowego porządku publicznego. Projekt Komisji Kodyfikacyjnej.

Prawo rzeczowe. Pojęcie. Ustawodawstwo Królestwa Polskiego. Podział rzeczy na ruchomości i nieruchomości. Własność. Sposoby jej nabycia. Służebności. Przywileje i hipoteki. Najważniejsze różnice w prawie niemieckim i austriackim w porównaniu z prawem francuskim—przykłady. Normy kolizyjne. Art. 3 Par. 2 Kod. Cyw. Pol. Par. 300 Kod. Cyw. Austr. Teorje: teoria statutów, teoria absolutnego stosowania *lex rei sitae*, teoria *personnalité du droit*. Przykłady kolizji i ich rozwiązanie w zakresie własności służebności, przywilejów i hipotek. Zakres działania międzynarodowego porządku publicznego. Projekt Komisji Kodyfikacyjnej.

Zobowiązania. Pojęcie. Charakterystyka międzynarodowego prawa zobowiązań. Ustawodawstwo Król. Polskiego. Podział zobowiązań. Umowy. Normy kolizyjne. Par. 35—37 Kod. Cyw. w Austr. Wola stron. Teoria co do rozwiązywania kolizji. *Lex loci contractus*, *lex loci solutionis*, *lex rei sitae*, *lex originis* dłużnika itp. Wspólna lub różna narodowość stron. Przykłady kolizji i ich rozwiązanie. Akty sporządzane zagranicą. Legalizacja *Exequatur*. Zobowiązania *ex lege*, jako umowy. Występki i jako występki. Pojęcie według ustawodawstwa Król. Polsk. Normy kolizyjne.

Art. 12 ust. wpr. B. G. B. Przykłady kolizji i ich rozwiązanie. Nabywanie i przekazywanie zobowiązań. Projekt Komisji Kodyfikacyjnej.

Prawo spadkowe. Pojęcie ogólne w zastosowaniu do prawa międzynarodowego. Teoria statutów. Prytyka jej. Jednolitość masy spadkowej. Lex originis. Projekt Konwencji haskiej r. 1904. Spadek beztestamentowy. Ustawodawstwo Król. Polskiego, Niemiec, Austrii i Rosji. Normy kolizyjne. Art. 2 Par. 2 K. C. P. Art. 24, 25 i 26 ust. wpr. B. G. B. Patent austr. z dn. 9 sierpnia 1854 roku. Przykłady kolizji i ich rozwiązanie. Otwarcie spadku. Porządek dziedziczenia. Przyjęcie i zrzeczenie się spadku. Skutki. Spadek bezdziedziczny i spadek wakujący. Udział konsulów przy likwidacji spadków. Zakres działania międzynarodowego porządku publicznego. Spadek testamentowy. Ustawodawstwo Król. Polskiego, Niemiec, Austrii i Rosji. Część obowiązkowa i część rozporządzalna. Rodzaje testamentów. Normy kolizyjne. Przykłady kolizji i ich rozwiązanie. Zasady locus regit actum. Zakres działania międzynarodowego porządku publicznego. Kompetencja konsulów. Działy spadkowe. Projekt Komisji Kodyfikacyjnej.

Najważniejsze pojęcia z zakresu międzynarodowego prawa handlowego. Handlujący. Spółki. Weksle. Regulamin haski. Upadłości.

Najważniejsze pojęcia z zakresu międzynarodowego prawa procesowe. Kompetencja. Pomoc prawna. Wykonalność wyroków. Znaczenie międzynarodowe dokumentów.

7.

PRAWO MIĘDZYNARODOWE PUBLICZNE.

Istota prawa międzynarodowego; jego stanowisko w stosunku do innych nauk prawnych. Organizacja p. m.: działalność ustawodawcza; próby kodyfikacji; konwencje prawotwórcze (przykłady); działalność sądowa; działalność wykonawcza; sankcje w pr. m.; analiza odnośnych postanowień Traktatu Wersalskiego. Źródła pr. m. Społeczność międzynarodowa; jej ewolucja i skład obecny. Wielkie mocarstwa; Mocarstwa Sprzymierzone i Stowarzyszone; Rada Najwyższa i Konferencja Ambasadorów. Koncert europejski, jego rozwój. Teoria równowagi europejskiej. Liga Narodów; jej precedensy, historia powstania, analiza Paktu; działalność dotychczasowa Ligi. Konstrukcja prawna Ligi (krytyka różnych teorii).

Prawo międzynarodowe amerykańskie; doktryna Monroëgo; Kongres Panamski (1826) i rola Bolívara; nota Olney'a (1895) i orędzie Roosevelta; stosunek St. Zj. A. P. do Kuby, Republiki Panamskiej (traktaty Clayton-Bulwer, Hay-Pauncefote i Herran-Hay), do San-Domingo i Haiti (traktat w Port-au-Prince z 1915). Panamerykanizm: konferencje w Waszyngtonie, Mexico, Rio i Buenos-Aires; Biuro międzynarodowe republik amerykańskich w Waszyngtonie i unja panamerykańska.

Granice zastosowania p. m. Stan wyższej konieczności.

Szkoły prawa międzynarodowego i rys historyczny jego rozwoju aż do czasów ostatnich.

Państwo jako podmiot pr. m. Teorja suwerenności. Powstawanie państw nowych ze szczególnem uwzględnieniem restytucji państwa polskiego. Zasada ciągłości państw.

Podział państw. Związki państwowe. Przyjazne porozumienia i przymerza; analiza „entente cordiale“, trójprzymerza (tekst kompletny umów), układów politycznych Polski z Rumunją i Francją.

Instytucje międzynarodowe: komisje nawigacyjne, sanitarne, finansowe; związki celne; międzynarodowy związek pocztowy, telegraficzny, radjotelegraficzny; związki komunikacyjne: konwencje kolejowe, automobilowa, lotnicza, międzynarodowa organizacja tranzytu i komunikacji, związki ochrony własności przemysłowej, literackiej i artystycznej; unje monetarne; konwencja metryczna; unja geodezyjna; chłodnictwo; międzynarodowy instytut rolniczy; związek cukrowy; związki dla ochrony zwierząt i roślin; związki do zwalczania handlu żywym towarem, niewolnikami; wydawnictwa pornograficzne; międzynarodowa organizacja pracy: uchwały Konferencji Waszyngtońskiej, Genewskiej i Genueńskiej; praca nocna kobiet i dzieci; ograniczenia przy wyrobie fosforu; zwalczanie handlu opium, morfiną i kokainą; statystyka handlowa międzynarodowa; opieka nad dzieckiem; publikacja taryf celnych. (Należy znać datę i treść odnośnych konwencji oraz przystąpienie do nich Polski).

Protektorat międzynarodowy i administracyjny; stosunek wasalny; mandaty. Przykłady z historji ze szczególnem uwzględnieniem Statutu Wolnego Miasta Krakowa i W. M. Gdańska.

Unja osobista i realna, przykłady ze szczególnem uwzględnieniem stosunku Polski do Litwy, Austrii do Węgier oraz Islandji do Danji.

Konfederacja; przykłady z historji.

Federacja; rodzaje i przykłady z historji.

Prawa zasadnicze państw.

Ograniczenia udzielnosci.

Organy państwa z punktu widzenia stosunków międzynarodowych: Zwierzchnik państwa i jego prerogatywy. Minister spraw zagranicznych. Dyplomacja; podział na klasy i rangi (historja i stan obecny); przywileje (nietykalność, eksterytorjalność); mianowanie i odwołanie. Konsulowie. Historja i teorja kapitulacji. Okrety państwowe i oddziały wojskowe na obcem terytorjum; różnica z okupacją wojenną.

Terytorjum państwowe. Kondominium; okupacja administracyjna (Gdańsk, Kłajpeda, Sarra; komisje międzysojusznice, ich charakter prawny zwłaszcza na Śląsku). Dzierżawa wieczysta. Granice. Wody terytorjalne (historja i teorja); rzeki międzynarodowe i kanały: statut obecny Dunaju, Odry, Elby i Renu; Konferencja Barcelońska i odnośne postanowienia Traktatu Wersalskiego. Kanał Kiloński, Bosfor i Dardanele; Kanał Suezki i Panamski.

Morze pełne; zasada wolności mórz. Kable podmorskie.

Sposoby nabycia terytorjum. Podbój i cesja. Zagadnienie dziedziczenia w pr. m.; krytyka najważniejszych teorii.

Poddaństwo, opcja, plebiscyt, naturalizacja (ze szczególnem uwzględnieniem przepisów traktatów: wersalskiego, St.-Germain, ryskiego i o mniejszościach).

Położenie prawne Stolicy Apostolskiej po r. 1870. Włoska ustawa gwarancyjna; konkordaty: treść i teoria.

Zobowiązania międzynarodowe: sposoby rokowań międzynarodowych. Korespondencja dyplomatyczna (rodzaje pism dyplomatycznych), kongresy i konferencje (pełnomocnicy i delegacje, rodzaje pełnomocnictw). Różne rodzaje umów międzynarodowych: układ, modus vivendi, arrangement, protokół, deklaracja, wymiana not, konwencje i traktaty; konstrukcja prawna traktatu; jego budowa, stosunek do władzy ustawodawczej i wykonawczej, zatwierdzenie i ratyfikacja (systemy stosowane w różnych krajach ze szczególnem uwzględnieniem prawodawstwa konstytucyjnego polskiego). Konwencje otwarte i zamknięte; akces. Gwarancje traktatowe. Czas trwania traktatu. Clausula rebus sic stantibus. Wypowiedzenie umowy. Rodzaje traktatów i ich klasyfikacja. Stan umowy Państwa Polskiego (daty zawarcia i treść najważniejszych umów). Traktaty handlowe ze szczególnem uwzględnieniem zawartych przez Polskę; klauzula najwyższego uprzywilejowania, zwykła i amerykańska; wzajemność. Konwencje konsularne. Konwencje ekstradycyjne i o pomocy sądowej, z uwzględnieniem konwencji haskich.

Spory międzynarodowe.

Pokojowe załatwienie sporów międzynarodowych.

Teoria neutralności podczas wojny lądowej i morskiej. Neutralizacja wieczysta. Przykłady państw zneutralizowanych i treść odnośnych aktów międzynarodowych.

Unietkalnienie. Różnica między neutralnością i neutralizacją; przykłady; objawy pokrewne. Statut Wysp Alandzkich.

Międzynarodowe Komisje śledcze.

Dobre usługi i Medjacje.

Sąd Rozjemczy: rodzaje i przykłady. Traktaty Bryan'a. Umowa kompromisowa. Obligatorjum.

Stały Sąd Rozjemczy w Hadze.

Stały Trybunał Sprawiedliwości Międzynarodowej.

Ich Statuty i Regulaminy. Procedura. Pacigerat w Paktie Ligi Narodów.

Retorsja.

Represalia Pokojowe; teoria i podział.

Blokada Pokojowa; różnica z blokadą wojenną.

Interwencja dyplomatyczna i zbrojna. Przykłady: Protokół z 15/XI 1818 i rządy Pentarchji; interwencja na kongresach w Opawie, Lublanie, i Weronie, teorie francuskie i angielskie; interwencje mocarstw w sprawach wschodnich. Interwencja w sprawach finansowych: doktryna Calvo i Drago; stosunek ich do doktryny Monroe'go. Bojkoty ekonomiczne. Ochrona mniejszości narodowych.

Teorje współczesne wojen. Przeciwnieństwo doktryn kontynentalnych i angielskich.

Wojna lądowa i morska.

Źródła prawa wojennego.

Dokładna analiza konwencji haskich z r. 1899 i 1907.

Wypowiedzenie wojny i jego skutki prawne.

Siła zbrojna. Sposoby szkodzenia nieprzyjacielowi.

O szpiegach. Glejty, salw-gwardje, parlamentarze. Rozejm i zawieszenie broni. Kapitulacje wojskowe i inne umowy kartelowe. Jeńcy wojenni. Okupacja wojenna, kontrybucje i rekwizycje.

Analiza Konwencji Genewskiej z r. 1906.

Wojna morska. Czem się różni od wojny lądowej pod względem prawnym.

Prawo kaperskie: rozwój historyczny i stan obecny. Deklaracja Paryska z 1856 i Londyńska z 1909. Korsarstwo i krążowniki pomocnicze. Miny podwodne i torpedy. Położenie prawne łodzi podwodnych.

Zastosowanie Konwencji Genewskiej do wojny morskiej.

Blokada wojenna: różne teorje; warunki; zasada ciągłości podróży; zasada z r. 1756; kontrabanda wojenna i jej rodzaje. Transporty zakazane.

Sankcja za przerwanie blokady i przewóz kontrabandy; prawo rewizji; zatopienie okrętów; okup; odbicie zdobyczy.

Trybunały kaperskie i procedura.

Koniec wojny. Preliminarja i traktat pokoju. Budowa, treść, miejsce i data zawarcia głównych traktatów pokoju, które zakończyły wojnę światową.

8.

TEORJA I PRAKTYKA KONSULARNA.

I. Początki i historyczny rozwój konsulatów: a) w starożytności b) w wiekach średnich, c) w krajach kapitulacyjnych, d) w czasach nowożytnych.

II. Organizacja polskiej służby zagranicznej: a) podział atrybucji Ministerstwa Spraw Zagranicznych, b) urzędy dyplomatyczne i ich stosunek do konsulatów, c) konsulaty, ich początki i stan obecny, d) attachés wojskowi, rady handlowi i emigracyjni.

III. Ordynacja konsularna.

IV. Instrukcja konsularna.

V. Konwencje konsularne. Traktat wersalski i traktaty następne z punktu widzenia służby konsularnej.

VI. Ustawa o państwowej służbie cywilnej z 17. II. 1922.

VII. Ustawa o organizacji władz dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnem z 17. II. 1922.

VIII. Ustawa emerytalna.

IX. Prawa i przywileje konsulów w Polsce i zagranicą.

X. Organizacja polskich konsulatów: a) konsulowie etatowi i honorowi, b) agenci konsularni, c) mianowanie i instalacja konsulów, d) zmiana kierownictwa w konsulacie, e) służba kancelaryjna, f) rachunkowość.

XI. Obowiązki i atrybucje konsulów:

a) działalność w zakresie handlowo-ekonomicznym: 1) sprawozdania, 2) informacje, 3) interwencje.

b) działalność w zakresie administracyjnym: 1) ogólnosprowozdawcza, 2) matrykuły konsularne i ustawa o obywatelstwie z 20.I.1920; dodatkowe rozporządzenia, 3) kompetencje paszportowe i wizowe, 4) kompetencje wojskowe i poborowe, 5) kompetencje policyjno-emigracyjne, 6) kompetencje sanitarne, 7) kompetencje obyczajowe, 8) kompetencje zapomogowe i opieki kulturalnej.

c) działalność prawno-konsularna: 1) prawno-cywilna i jej rodzaje 2) prawno-karna.

d) działalność notarialna: 1) historyczny rozwój notariatu, 2) akta notarialne i postępowanie, 3) rejestra, kancelarja.

e) funkcje urzędnika stanu cywilnego.

XII. Kapitulacje: a) sądy konsularne w Turcji, b) organizacja kapitulacyjna w Chinach, c) trybunały mieszane w Egipcie.

XIII. Taryfa i opłaty konsularne.

XIV. Depozyty i przekazy konsularne.

XV. Żegluga i kompetencje konsularne wobec marynarki handlowej: 1) ustawodawstwo polskie dotyczące statków polskich, 2) kodeks handlowy Rzeszy Niemieckiej, Ks. IV. Handel morski, 3) ingerencja konsulów w stosunku do załogi statku i do armatora.

XVI. Ustawodawstwo konsularne zagranicą: 1) podstawy, 2) działalność sprawozdawcza, 3) reformy i nowoczesne tendencje.

III.

A. III. AN. 1291.

O K Ó L N I K

W SPRAWIE INFORMACJI O EGZAMINIE DYPLMATYCZNO-KONSULARNYM.

W związku z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7. III. 1923 r., tudzież okólnikiem A. III/AB. 1037/23 (Dz. Urz. M. S. Z. № 8 poz. 63) Ministerstwo Spraw Zagranicznych podaje do wiadomości, że wszelkich informacyj, dotyczących naukowej strony egzaminu dyplmatyczno-konsularnego, udziela Oddział Archiwalno-Naukowy M. S. Z., dokąd należy kierować odnośne zapytania.

Za Ministra

(—) *Bertoni*

Warszawa, dn. 4/IV 1923 r.

Przewodniczący Komisji Egzaminacyjnej.

D O D A T E K.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW Z DNIA 27 LUTEGO 1923 R.

(D. U. R. P. 1922 r. № 22 poz. 183).

...§ 2... „Załącznik № 4 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 sierpnia 1920 r.
(D. U. R. P. 1920 r. № 77, poz. 521)“.

WYKAZ OBEJMUJĄCY UNIwersYTETY I SZKOŁY WYŻSZE, RÓWNORZĘDNE
UNIwersYTETOWI ORAZ UDZIELANE PRZEZ NIE
ŚWIADECTWA (DYPLOMY).

A. P O L S K A.

Uniwersytety: Jagielloński w Krakowie, Jana Kazimierza we Lwowie,
Warszawski, Poznański i Stefana Batorego w Wilnie.

Politechniki: Lwowska i Warszawska.

Akademja Weterynarji we Lwowie.

Akademja Rolnicza w Dublanach (przemieniona na Wydział rolniczo-
leśny Politechniki Lwowskiej) i Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego
w Warszawie, istniejąca od r. 1911 do 1916 pod nazwą: Kursy Przemys-
słowo-Rolnicze w Warszawie, a od r. 1916 do 1918 pod nazwą: Wyższa
Szkoła Rolnicza w Warszawie.

Akademja Górnicza w Krakowie.

Wyższa Szkoła Handlowa w Warszawie, istniejąca od r. 1912/13 do
1915 pod nazwą: Wyższe Kursy Handlowe im. Aug. Zielińskiego.

Akademja sztuk Pięknych w Krakowie.

Seminarja duchowne djecezjalne w Poznaniu, Pelplinie, Tarnowie,
Przemysłu (rym.-kat. i gr.-kat.) i Stanisławowie (gr.-kat.) oraz zakłady
teologiczne X.X. Misjonarzy w Krakowie i O.O. Jezuitów w Krakowie.

Dowodem ukończenia studjów są:

przy studjach teologicznych: a) absolutorjum z całkowitego kursu nauk
na jednym z uniwersyteckich wydziałów teologicznych lub w jednym z wy-
mienionych seminarjów djecezjalnych względnie zakładów teologicznych,
b) dyplom doktora teologii;

przy studjach prawniczych: a) świadectwa trzech egzaminów rzado-
wych prawnohistorycznego, sądowego i politycznego, b) dyplom magistra
praw, c) dyplom doktora praw, d) świadectwo końcowego egzaminu pań-
stwowego na wydziale prawa i nauk politycznych Uniwersytetu Warszaw-

skiego i na wydziale prawa i nauk społecznych Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie dla absolwentów nauk prawnych uniwersytetów obcych;

przy studjach lekarskich: a) dyplom lekarski lub b) dyplom doktora wszech nauk lekarskich jednego z uniwersyteckich wydziałów lekarskich, c) świadectwo uzupełniającego egzaminu lekarskiego, złożonego przed komisją egzaminacyjną przy Uniwersytecie Warszawskim, d) świadectwo końcowego egzaminu lekarskiego dla absolwentów uniwersytetów niemieckich, pochodzących z ziem polskich b. cesarstwa niemieckiego, złożonego przed komisją egzaminacyjną przy Uniwersytecie Warszawskim;

przy studjach filozoficznych: a) świadectwo egzaminu naukowego dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich, b) dyplom doktora filozofii;

przy studjach politechnicznych: a) świadectwo złożenia drugiego egzaminu państwowego, b) dyplom doktora nauk technicznych; przy studjach specjalnych geodetycznych: świadectwo egzaminu państwowego;

przy studjach weterynaryjnych: a) dyplom lekarza weterynaryjnego, b) dyplom doktora nauk weterynaryjnych;

przy studjach farmaceutycznych: dyplom magistra farmacji;

przy studjach rolniczych i leśnych: a) świadectwo ukończenia czteroletniego kursu nauk na studjum rolniczym Uniwersytetu Jagiellońskiego, b) dyplom studjum rolniczego Uniwersytetu Jagiellońskiego, c) świadectwo egzaminu głównego dawnej Akademji Rolniczej w Dublanach, d) dyplom dawnej Akademji Rolniczej w Dublanach, e) dyplom Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, f) dyplom Wyższej Szkoły Rolniczej w Warszawie, g) dyplom Kursów Przemysłowo-Rolniczych w Warszawie;

przy studjach handlowych: dyplom Wyższej Szkoły Handlowej w Warszawie;

przy studjach w zakresie sztuk pięknych: świadectwo ukończenia studjów, wydane przez Akademię Sztuk Pięknych w Krakowie.

B. WOLNE MIASTO GDAŃSK.

Politechnika w Gdańsku: dowodem ukończenia studjów są: a) dyplom inżyniera i b) dyplom doktora inżynierji.

C. AUSTRJA I KRAJE SUKCESYJNE.

Uniwersytety: w Czerniowcach, Gracu, Insbruku, Pradze (czeski i niemiecki) i Wiedniu;

Politechniki: w Bernie (czeska i niemiecka) Gracu, Pradze (czeska i niemiecka) i Wiedniu.

Akademja Weterynarji w Wiedniu.

Akademja Ziemiańska w Wiedniu.

Akademje Górnicze w Leoben i Przybramie.

Akademja Eksportowa w Wiedniu.

Akademja Konsularna w Wiedniu.

Akademja dla sztuk plastycznych w Wiedniu.

Samodzielne wydziały teologiczne: w Ołomuńcu, Solnogradzie i Wiedniu (ewang.); Zakład naukowy teologii izraelskiej w Wiedniu; rzym. kat. Seminarja duchowe djecezjalne w całej Austrii i krajach sukcesyjnych.

Dowodem ukończenia studjów są:

przy studjach teologicznych, prawniczych, lekarskich, filozoficznych, politechnicznych, weterynaryjnych, w zakresie sztuk pięknych oraz studjów specjalnych: świadectwa, jak w szkołach wyższych polskich;

przy studjach górniczych świadectwa dwóch egzaminów państwowych;

przy studjach rolniczych i leśnych świadectwa trzech egzaminów państwowych;

przy studjach handlowych dyplom Akademji Eksportowej w Wiedniu;

przy studjach konsularnych absolutorjum pięcioletniego kursu nauk Akademji Konsularnej.

D. N I E M C Y.

Uniwersytety: w Berlinie, Bonn, Erlangen, Frankfurcie nad Menem, Fryburgu w Badenji, Giessen, Getyndze, Gryfji, Halli, Heidelbergu, Jenie, Kilonji, Kolonji, Królewcu, Lipsku, Marburgu, Monachjum, Monasterze, Rostoku, Strassburgu (dawny), Tybindze, Wrocławiu i Würzburgu.

Akademja Wojskowo-Lekarska w Berlinie.

Akademje Weterynarij: w Berlinie, Hanowerze, Monachjum i Stuttgardzie.

Politechniki: w Akwizgranie, Berlinie, Brunszwiku, Darmsztadzie, Dreźnie, Hanowerze, Karlsruhe, Monachjum, Stuttgardzie i Wrocławiu.

Akademje Rolnicze (Landwirtschaftliche Hochschulen): w Berlinie, Bonn, Poppelsdorf, Hohenheim i Weihenstephan.

Akademje Leśne: w Eberswaldzie, Eisenach, Hann-Münden i Tharandt.

Akademje Górnicze: w Berlinie, Claustal i Freibergu w Saksonji.

Akademje Handlowe (Handelshochschulen): w Berlinie, Kilonji, Lipsku, Mannheim i Monachjum.

Akademje Sztuk Pięknych: w Berlinie, Dreźnie, Düsseldorfie, Karlsruhe, Kassel, Królewcu, Monachjum i Stuttgardzie.

Dowodem ukończenia studjów są:

przy studjach uniwersyteckich: a) świadectwo złożenia egzaminów państwowych dla teologów, prawników, lekarzy i nauczycieli, b) dyplom doktora jednego z wydziałów uniwersyteckich;

przy studjach politechnicznych i górniczych: a) dyplom inżyniera, b) dyplom doktora inżynierji:

przy studjach weterynaryjnych: a) świadectwo egzaminu zawodowego (Fachprüfung), b) dyplom doktora medycyny weterynaryjnej;

przy studjach rolniczych: a) świadectwo egzaminu końcowego (Landwirtschaftliche - Abgangsprüfung), b) świadectwo egzaminu zawodowego (Landwirtschaftslehrerprüfung, Wissenschaftliche Prüfung für Tierzuchtinspektoren, Landmesserprüfung, Kulturtechnische Prüfung, Brauerei-Ingenieur-Prüfung, Examen für Zuckerfabriks-Ingenieure, Fachlehrerprüfung für niedere Landwirtschaftliche Anstalten);

przy studjach leśniczych: świadectwo egzaminu dyplomowego z leśnictwa;

przy studjach handlowych: świadectwo egzaminu dyplomowego;

przy studjach w zakresie sztuk pięknych: świadectwo ukończenia studjów.

E. R O S J A.

Uniwersytety: w Charkowie, Dorpacie (dawny), Helsingforsie (dawny), Kazaniu, Kijowie, Moskwie, Odesie, Saratowie, Petersburgu, Tomsku i Warszawie (dawny); Wyższe Kursy Żeńskie w Moskwie i Petersburgu.

Wojenna Akademia Prawnicza w Petersburgu, Cesarska Szkoła Prawna w Petersburgu, Liceum Aleksandrowskie w Petersburgu, Demidowskie Liceum Prawnicze w Jarosławiu, Cesarskie Liceum Cesarzewicza Mikołaja w Moskwie.

Wojenna Akademia Medyczna w Petersburgu, Żeński Instytut Medyczny w Petersburgu.

Instytuty historyczno-filozoficzne w Petersburgu i Nieżynie, Łazarowski Instytut Języków Wschodnich w Moskwie, Instytut Orjentalny we Władywostoku, Żeński Instytut Pedagogiczny w Petersburgu.

Politechniki: w Helsingforsie (dawna), Kijowie, Nowo-Czerkasku, Rydze (dawna) i Warszawie (dawna); Instytuty Technologiczne: w Charkowie, Petersburgu i Tomsku; Moskiewski Instytut Inżynierów Drogowych i Wodnych (przedtem Cesarski Instytut Inżynierów Komunikacji), Instytut Inżynierów Drogowych i Wodnych w Petersburgu; Wyższa Szkoła techniczna w Moskwie; Instytut Politechniczny w Petersburgu; Instytut Inżynierów Cywilnych w Petersburgu; Instytut Elektrotechniczny w Petersburgu; Żeńskie Kursy Politechniczne w Petersburgu; Konstantynowski Instytut Mierniczy w Moskwie.

Instytuty Weterynaryjne: w Charkowie, Dorpacie (dawny), Kazaniu i Warszawie (dawny).

Instytuty leśnicze i rolnicze w Moskwie, Puławach (dawny), Petersburgu (Instytut leśniczy); Stebutowskie Kursy Żeńskie Rolnicze w Petersburgu.

Instytut Górniczy w Petersburgu, Wyższa Szkoła Górnicza w Ekaterynosławiu.

Akademie Sztuk Pięknych w Petersburgu i Moskwie.

Akademja duchowna (rym.-kat.) w Petersburgu, Akademje duchowne (prawosławne): w Kazaniu, Kijowie, Moskwie i Petersburgu.

Dowodem ukończenia studjów są:

przy studjach teologicznych, prawniczych, lekarskich, historyczno-filologicznych, matematyczno-przyrodniczych, ekonomicznych: dyplom kandydata, dyplom ukończonego (rzeczywistego) studenta (dający prawa do 10 lub 12 rangi urzędników państwowych), dyplom 1 lub 2 stopnia; na wydziałach medycznych: dyplom lekarza; w Instytutach historyczno-filologicznych: dyplom nauczyciela gimnazjalnego; dyplomy oznaczone, jako równorzędne;

przy studjach politechnicznych i mierniczych: dyplom inżyniera (dający prawa do 10 lub 12 rangi urzędników państwowych);

przy studjach weterynaryjnych: dyplom lekarza weterynarji;

przy studjach leśnych i rolniczych: dyplom uczonego agronoma, hydrotechnika, leśnika lub inny oznaczony jako równorzędny (dający prawa do 10 lub 12 rangi urzędników państwowych);

przy studjach w zakresie sztuk pięknych: dyplom artysty lub architekta (dający prawa do 10 lub 12 rangi urzędników państwowych).

F. B E L G J A.

Uniwersytety państwowe: w Gandawie i Leodjum, Wolny Uniwersytet w Brukseli, Uniwersytet katolicki w Lowanjum.

Akademja Górnicza i Wydział Politechniczny (École de Mines et Faculté polytechnique) w Mons.

Akademja Weterynarji (École de Medecine Veterinaire de l'Etat) w Cureghem.

Wyższy Instytut Handlowy w Antwerpji.

Dowodem ukończenia studjów są:

przy studjach teologicznych: świadectwo stopnia licencjata teologii lub prawa kanonicznego;

przy innych studjach uniwersyteckich: dyplom jednego ze stopni państwowych (grades légaux), a nie stopni naukowych (grades scientifiques): doktora, inżyniera i t. p., potwierdzony przez Commission d'enterinement;

przy studjach technicznych: dyplom inżyniera lub chemika;

przy studjach weterynaryjnych: dyplom lekarza weterynarji;

przy studjach handlowych: stopień licencjata lub doktora.

G. F R A N C J A.

Uniwersytety w Aix-Marseille, Algerze, Besançon, Bordeaux, Caen, Clermont, Dijon, Grenoble, Lille, Lyon, Montpellier, Nancy, Paryżu, Poitiers, Rennes, Strassburgu i Tuluzie.

École Normale Supérieure w Paryżu, École Pratique des Hautes, Études à la Sorbonne w Paryżu, École Nationale des Chartes w Paryżu, École Spéciale des Langues Orientales Vivantes w Paryżu.

Szkoły techniczne: École Nationale des Ponts et Chaussées w Paryżu, École Nationale Supérieure des Mines w Paryżu, École Polytechnique w Paryżu, École Supérieure d'Electricité w Paryżu, École Centrale des Arts et Manufactures w Paryżu, École Centrale Lyonnaise w Lyonie, École Nationale des Mines w St. Etienne, École Spéciale d'Architecture w Paryżu, École Municipale de Physique et de Chimie Industrielle w Paryżu.

Institut Nationale Agronomique w Paryżu, École Nationale des Eaux et Forêts w Nancy.

École des Hautes Études Commerciales w Paryżu, École Coloniale w Paryżu.

École Nationale des Beaux-Arts w Paryżu.

Institut Catholique w Paryżu, Wydział Teologii Protestantckiej w Paryżu.

Dowodem ukończenia studjów są:

przy studjach uniwersyteckich — z wyjątkiem lekarskich — dyplomy stopni państwowych: a) licencjata lub b) doktora (nie uniwersytecki dyplom doktora);

przy studjach lekarskich tylko państwowy dyplom doktora lub chirurga dentysty;

przy studjach politechnicznych: dyplom inżyniera;

przy studjach specjalnych: odpowiednie dyplomy.

H. S Z W A J C A R J A.

Uniwersytety: w Bazylei, Bernie, Fryburgu, Genewie, Lozannie, Neufchatel, Zurychu.

Politechnika w Zurychu.

Dowodem ukończenia studjów są:

przy studjach uniwersyteckich: dyplom licencjata lub doktora, związkowy dyplom lekarski (dla lekarzy medycyny, dentystów lub weterynarzy) albo farmaceutyczny;

przy studjach politechnicznych: dyplom inżyniera lub chemika.

I. W Ł O C H Y.

Uniwersytety: w Bolonji, Katanji, Genui, Messynie, Neapolu, Padwie, Palermo, Pawji, Pizie, Rzymie, Turynie.

Uniwersytet Gregorjański w Rzymie, Papieski Instytut Biblijny w Rzymie.

Politechniki i akademje weterynarji w Medjolanie, Turynie i Neapolu.

Dowodem ukończenia studjów są:

dyplom doktora (laurea) lub dyplom zawodowy inżyniera, aptekarza itp

J. W I E L K A B R Y T A N J A Z I R L A N D J A.

Uniwersytety: w Birmingham, Bristolu, Cambridge, Leeds, Londynie, Oxfordzie, Edynburgu, Glasgowie i Dublinie.

Dowodem ukończenia studjów są:

dyplomy jednego z następujących stopni (z bliższem określeniem umiejętności) bakalaureat (Bachelor), magisterjum (Master) i doktorat (Doctor).

K. S T A N Y Z J E D N O C Z O N E P Ó Ł N O C N E J A M E R Y K I.

Uniwersytety: University of California (Berkeley), Leland Stanford Junior University, University of Colorado (Boulder), Yale University (New Haven), University of Chicago, North-western University (Chicago), University of Michigan (Ann Arbor), John Hopkins University (Baltimore), Harward University (Cambridge), State University of Iowa (Iowa City),

Columbia University (New-York), University of Pennsylvania (Philadelphia) University of Pittsburgh, Princeton University, Boston University, Cornell University (Ithaca N. Y.), New-York University, University of Illinois (Urbana).

Dowodem ukończenia studjów są:

dypłomy: magistra (Master), doktora (Doctor), na wydziałach prawniczych także świadectwa ze stopni bakalaureatu (Bachelor of Laws) oraz dla nauk technicznych dyplom inżyniera.

Powyższy wykaz zawiera z pomiędzy zagranicznych szkół wyższych i udzielanych przez nie dyplomów jedynie ważniejsze. Władza... winna w razie przedłożenia jej dowodów ukończenia zagranicznych studjów wyższych, niewymienionych w wykazie, odnieść się do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego celem rozstrzygnięcia w myśl p. 2 c art. 12 rozporządzenia Rady Ministrów z 5 sierpnia 1920 r. (Dz. U. R. P. 1920 r. № 77, poz. 521)...

